

Alcoholgebruik van adolescenten

Een kwantitatief onderzoek naar het alcoholgebruik van adolescenten op het voortgezet onderwijs in Veenendaal

Tamarah Collij 3231682

Bachelorproject 2010-2011

Begeleidster: Dr. Pretty Liem

Algemene Sociale Wetenschappen

Faculteit Sociale Wetenschappen

Universiteit Utrecht

Voorwoord

Dit onderzoek is uitgevoerd in het kader van het bachelorproject van Algemene Sociale Wetenschappen. In juni 2009 werd er een informatiemiddag georganiseerd waarin verschillende onderwerpen voor het bachelorproject werden getoond waarvoor je je naderhand kon inschrijven. Mij leek het interessant en zinnig om een onderzoek uit te voeren voor een organisatie, zodat er ook werkelijk iets gedaan werd met de resultaten. Hiertoe schreef ik me in voor een project dat bij het Kennispunt was ingediend, namelijk onderzoek in opdracht van de Socialistische Partij naar het alcoholgebruik van adolescenten in Veenendaal. Dit was mijn eerste keus en dat onderzoek kon ik gaan uitvoeren. Ik heb de versnelde versie gedaan maar in verband met mijn studie in het buitenland is het mij niet gelukt dit op tijd af te ronden en heb ik het onderzoek vervat bij thuiskomst. Ik heb zeker van deze periode geleerd en ben de middelbare school dankbaar voor de medewerking, zonder hen was deze scriptie namelijk niet mogelijk. Ook bedank ik Pretty Liem voor haar begeleiding deze periode.

Tamarah Collij,

Utrecht, 30 december 2010

Inhoudsopgave

Hoofdstuk 1 Inleiding	4
Hoofdstuk 2 Theorie en hypothesen	6
2.1 Opvoeding	6
2.2 Social learning theory	9
2.3 Social identity theory	10
2.4 Hypothesen	11
Hoofdstuk 3 Data en methoden	12
3.1 Operationalisatie	13
3.2 Beschrijvende statistieken	17
Hoofdstuk 4 Resultaten	20
4.1 Standaardisatie	20
4.2 Beantwoording hypothesen	22
Hoofdstuk 5 Conclusie	24
Hoofdstuk 6 Discussie	26
Hoofdstuk 7 Aanbevelingen	28
Referentielijst	30
Bijlagen	32

Hoofdstuk 1. Inleiding

In dit onderzoek staat het alcoholgebruik van Veenendaalse jongeren op middelbare school X centraal. In opdracht van de Socialistische Partij in Veenendaal is dit onderzoek uitgevoerd. Omdat er in Veenendaal grote problemen bestaan omtrent het alcoholgebruik van jongeren wilde de Socialistische Partij weten hoe het beleid omtrent het tegengaan van alcoholgebruik is geweest en wat de factoren zijn die van invloed zijn op het alcoholgebruik. Dit laatste staat centraal in dit onderzoek. Aan de hand van de kennis die voortvloeit uit dit onderzoek kunnen beleidsvoorstellen worden gedaan aan de opdrachtgever ter beperking van het alcoholgebruik van jongeren in Veenendaal. Er is aan de hand van een literatuurstudie een onderzoek opgezet dat in november 2009 is uitgevoerd. In de literatuurstudie is de invloed van ouders en peers op alcoholgebruik van adolescenten uiteengezet en deze bevindingen worden in het onderzoek getoetst. Aan de hand van de literatuurstudie is de volgende vraag opgesteld: “*Welke invloed hebben ouders en peers op het drinkgedrag van Veenendaalse jongeren?*”. Deze vraag staat centraal in dit onderzoek.

Leeswijzer

In het volgende hoofdstuk worden de theorieën uit de literatuurstudie kort uiteengezet en de geformuleerde hypothesen gepresenteerd. In hoofdstuk 3 komen de operationalisering en de beschrijvende analyses. De bevindingen van het onderzoek worden in hoofdstuk 4 gepresenteerd. De conclusies worden in hoofdstuk 5 gegeven. Tevens worden in dit hoofdstuk deze bevindingen met eerder gevonden literatuur vergeleken. In hoofdstuk 6 worden enkele discussie- en verbeterpunten aan dit onderzoek uiteengezet. Aan de hand van dit onderzoek worden er in hoofdstuk 7 aanbevelingen gedaan voor de Socialistische Partij. In de bijlagen is de enquête opgenomen.

Maatschappelijke relevantie

Valkenberg, Van der Lely en Brugmans (2007) hebben aangetoond dat alcoholgebruik het risico op ongevallen vergroot vanwege verminderde coördinatie, tragere reactie en verminderde concentratie. Ook de kans om betrokken te raken bij geweld neemt door alcoholgebruik toe (Van den Brink, 2006). Naast dat alcohol gezondheidsschade kan opleveren, levert het ook kosten op voor de maatschappij. Het totaal aan direct medische kosten en verzuimkosten van alcoholvergiftigingen en letsel door ongevallen en geweld waarvoor het slachtoffer op een SEH-afdeling is behandeld of opgenomen is geweest in een ziekenhuis bedragen jaarlijks ten minste 72 miljoen euro. Alleen al voor de leeftijdsgroep van 10 tot en met 19 jaar is dit 3,3 miljoen euro. Waarschijnlijk is dit bedrag vele malen groter vanwege onderregistratie van de alcoholgerelateerde ongevallen

(Valkenberg, Van der Lely, Brugmans, 2007). Dit geeft aan dat het onderzoek naar alcoholgebruik maatschappelijk relevant is. Dit onderzoek kan de gemeente Veenendaal gegevens opleveren voor het formuleren van beleid over de invloed van ouders en peers op het drinkgedrag van de jongeren.

Wetenschappelijke relevantie

Dit onderzoek is wetenschappelijk relevant te noemen omdat het bijdraagt aan de kennisvermeerdering omtrent de invloed van ouders en peers op het alcoholgebruik van Veenendaalse jongeren. Er is al eerder onderzoek gedaan naar de invloed van ouders en peers (Abar & Turrisi, 2008; Chalder, Elgar & Bennett, 2005; Daemen, Van der Vorst & Engels, 2006; Fisher, Miles, Austin e.a., 2007; Jackson, Henriksen, Dickinson e.a., 1997; Kuendig & Kuntsche, 2006; Monshouwer, Van Dorsselaer, Gorter e.a., 2004; Poelen, Engels, Van der Vorst e.a., 2007; Van der Vorst, Engels, Meeus, e.a., 2005; Wills & Vaughan, 1989; Wood, Read, Mitchell e.a., 2004; Van der Zwaluw, Scholte, Vermulst e.a., 2008), maar dit onderzoek levert een bijdrage aan de huidige kennis naar de invloed van sociaal leren (van zowel ouders als peers), opvoeding en de wens om een hoger aanzien te krijgen bij peers.

Algemene sociale wetenschappelijke invalshoek

ASW voert als uitgangspunt interdisciplinariteit. Vanuit één enkele discipline is alcoholgedrag van jongeren niet te verklaren. Om dit probleem volledig te verklaren is het zaak dat er vanuit verschillende invalshoeken, de verschillende disciplines, naar het maatschappelijke probleem wordt gekeken en deze kennis met elkaar verweeft. In het project wordt hier aan vorm gegeven door vanuit naast elkaar bestaande disciplines te kijken naar het alcoholprobleem van jongeren en deze theorieën met elkaar te vergelijken en tot één model te integreren. Zo wordt vanuit de sociologie de ‘Social Learning Theory’ van Bandura met de ‘Social Identity Theory’ van Tajfel uit de Sociale Psychologie vergeleken en verweven. Omdat omgevingsfactoren niet alleen dit gedrag van jongeren kan verklaren is het ook van belang om vanuit de pedagogiek te kijken naar de invloed van opvoeding op het drinkgedrag.

Een ander uitgangspunt van ASW is probleemgerichtheid. Dit onderzoek is gericht op een maatschappelijk probleem, i.c. het overmatig alcoholgebruik van jongeren in Veenendaal. Er zullen beleidsaanbevelingen gedaan worden om de problemen in het uitgaansleven die mede door jongeren die teveel gedronken hebben veroorzaakt worden, te verminderen. Hier wordt een oplossing voor aangedragen door dit onderzoek uit te voeren.

Hoofdstuk 2. Theorie en hypothesen

Om de hoofdvraag “*Welke invloed hebben ouders en peers op het drinkgedrag van Veenendaalse jongeren?*”, te beantwoorden zijn de volgende deelvragen opgesteld.

- “Wat is het verband tussen ouderlijk (problematisch) drinkgedrag en het drinkgedrag van hun kinderen?”
- “Wat is het verband tussen de opvoeding die wordt gegeven door ouders en het drinkgedrag van hun kinderen?”
- “Wat is het verband tussen het drinkgedrag van peers en het drinkgedrag van adolescenten?”
- “Wat is de invloed van de wens om een hoger aanzien te krijgen binnen de peergroep op het drinkgedrag van adolescenten?”

Met deze deelvragen kan onderzocht worden in de steekproef van Veenendaalse jongeren hoe ouders via opvoeding en imitatie en peers via imitatie en sociale identiteiten van invloed kunnen zijn op het alcoholgebruik van jongeren.

Uit het literatuuronderzoek is gebleken dat ouders en peers op diverse wijzen van invloed kunnen zijn. Ouders kunnen van invloed zijn door middel van de opvoeding die zij geven. De vier typen opvoeding van Lamborn, Mounts, Steinberg en Dornbusch (zoals weergegeven door Daemen e.a. 2006, p. 194) worden in paragraaf 2.1 besproken. De andere theorie die in paragraaf 2.2 aan bod komt is de ‘Social Learning Theory’ van Bandura (1971). Hierbij wordt gedrag gekopieerd van zowel ouders als peers (Bandura, 1971). De laatste theorie die in paragraaf 2.3 behandeld wordt is de ‘Social Identity Theory’ van Tajfel en Turner, waarin het verkrijgen van een hoger aanzien bij peerst centraal staat (Tajfel & Turner, 1986).

2.1 Opvoeding

Ouders blijken een grote mate van invloed te kunnen uitoefenen op het alcoholgebruik van hun kinderen door de manier van opvoeden van hun kind of kinderen (Daemen e.a., 2006) en relatie die zij met hun kind(eren) hebben (Kuendig & Kuntsche, 2006). Het opvoedingsklimaat, dat gedefinieerd wordt als ‘de mate van betrokkenheid en autoriteit die ouders tonen aan hun kinderen’, is van belang binnen een goede opvoeding (Daemen e.a., 2006, p. 193). Er moet sprake zijn van een duidelijke afstand tussen ouder en kind, van grenzen en structuur. Dit heeft namelijk invloed op de ontwikkeling van het kind en later ook op het alcoholgebruik (Maccoby & Martin 1983, zoals weergegeven door Daemen e.a. 2006, p. 193). Er zijn vier opvoedingsstijlen te onderscheiden, namelijk een autoritaire, een autoritatieve, een permissieve en een onverschillige opvoedingsstijl (Lamborn, Mounts, Steinberg & Dornbusch 1991, zoals weergegeven door Daemen e.a. 2006, p. 194). Een autoritaire opvoedingsstijl houdt in dat ouders hun kinderen streng controleren, waarbij zij strikte regels stellen, maar hun kinderen weinig ondersteunen. De opvoeding is oudergericht. Een autoritatieve opvoedingsstijl omvat

controle, maar de kinderen worden geaccepteerd en ondersteund. Deze opvoedingsstijl is kindgericht. Bij een permissieve opvoedingsstijl controleren ouders hun kinderen weinig en stellen zij nauwelijks tot geen regels. De kinderen worden wel door hun ouders geaccepteerd en ondersteund. Ook deze opvoedingsstijl is kindgericht. Een opvoedingsstijl waarbij ouders de kinderen nauwelijks controleren en regels stellen wordt de onverschillige opvoedingsstijl genoemd. Deze opvoedingsstijl is oudergericht; de kinderen worden nauwelijks tot niet geaccepteerd en weinig ondersteund (Daemen e.a. , 2006).

Het blijkt dat de invloed van deze vier opvoedingsstijlen verschillend is op het probleemdrinken, de intensiteit en de frequentie van alcoholgebruik van adolescenten. Zo blijkt een onverschillige opvoedingsstijl samen te hangen met het problematisch drinkgedrag van adolescenten. Adolescenten die deze opvoedingsstijl hebben, lopen het risico om grote hoeveelheden en vaak alcohol te drinken en problemen door alcohol te krijgen. De verklaring hiervoor kan zijn dat door een gebrekkige controle of een gebrek aan regels zij zelf mogen bepalen hoeveel alcohol zij drinken. Zij lijken vrijheid te krijgen wat betreft drankgebruik. Verder is naar voren gekomen dat de opvoedingsstijl van een ouder een verschillende invloed heeft op het alcoholgebruik van adolescenten. Het opvoedingsgedrag binnen de groep vaders en binnen de groep moeders verschilt en dit heeft verschillende gevolgen voor het alcoholgebruik van hun kind(eren). Het blijkt dat probleemdrinken, de intensiteit en frequentie van alcoholgebruik van adolescenten sterker samenhangt met een onverschillige opvoedingsstijl, dan met een autoritaire of autoritatieve opvoedingsstijl van de moeder. Ook bij de permissieve opvoedingsstijl blijkt een gebrek aan controle en het stellen van regels een belangrijke rol te spelen bij het alcoholgebruik van adolescenten. Adolescenten die een onverschillige vader hebben drinken meer en vaker en hebben meer problemen met alcohol dan adolescenten met een autoritaire vader. Het blijkt dat adolescenten met een autoritaire moeder minder drinken en minder problemen hebben met alcohol dan adolescenten die een onverschillige en permissieve moeder hebben. Samengevat blijkt dat een gebrek aan ouderlijke controle het meest samenhangt met overmatig alcoholgebruik van adolescenten (Daemen e.a., 2006). Terwijl steun van en controle door ouders juist het alcoholmisbruik tegen gaat. Weinig ondersteuning door ouders gaat blijkbaar samen met frequent drankgebruik van adolescenten. Ook komt naar voren dat een grote mate van dwingende controle van ouders, evenals het niet stellen van regels gerelateerd is aan een toename van het drinkgedrag van adolescenten (Barnes & Farrel 1992, zoals weergegeven door Daemen e.a. 2006, p. 194; Daemen e.a. 2006). Liefde en begrip van ouders zijn belangrijk als het om alcohol gaat. Jongeren die weinig liefde en begrip ontvangen, drinken frequenter en meer alcohol. Kinderen van ouders die weinig toezicht houden op de activiteiten van hun kinderen en geen regels stellen, drinken ook meer en frequenter alcohol (Engels & Van der Vorst 2003, zoals weergegeven door Daemen e.a. 2006, p. 194). De kans op alcoholmisbruik is groter bij kinderen die geen ouderlijke controle over alcoholgebruik hebben ervaren, die toestemming krijgen om thuis zelf alcohol te bezitten en waarvan de ouders nauwelijks eisen stellen aan hun alcoholgebruik dan bij kinderen waar dit niet het geval is (Jackson e.a., 1997).

Ouders moeten gedisciplineerd opvoeden en een bepaalde regelgeving hanteren, want hierdoor is de kans dat jongeren dronken worden kleiner (Engels & Daemen e.a.2003, zoals weergegeven door Van der Zwaluw e.a. 2008, p. 190). Er is een verband tussen meer ouderlijke monitoring en minder drinken in de adolescentie (Kerr & Stattin 2000, zoals weergegeven door Van der Zwaluw e.a. 2008, p. 190). Ouderlijke steun voorkomt dat adolescenten vroeg beginnen met drinken en dat zij frequent of zwaar drinken (Barnes e.a. 1994, zoals weergegeven door Van der Zwaluw e.a. 2008, p. 190). Meer gedragscontrole, steun, regels en alcoholspecifieke gedragscontrole zijn verantwoordelijk voor minder alcoholconsumptie tijdens de vroege adolescentie (Van der Zwaluw e.a., 2008). Vooral regelgeving voor alcoholgebruik is van grote invloed op zowel jonge als oudere adolescenten. Het blijkt dat het opstellen van regels omtrent alcohol hevig en frequent alcoholgebruik van adolescenten verhindert (Van der Vorst e.a., 2005). Als ouders makkelijker zijn met alcohol, drinken jongeren meer. Steun en gewone en alcoholspecifieke gedragscontrole werden alleen bij jongere adolescenten (tot veertien jaar) geassocieerd met minder alcoholgebruik. Voor oudere adolescenten verdwenen de effecten van opvoeding en was voornamelijk ouderlijk probleemdrinken van invloed op het drinkgedrag. Dit zou kunnen komen doordat opvoeding vooral van invloed is voor en tijdens de initiatie-fase van het alcoholgebruik, dat bij Nederlandse jongeren gemiddeld rond het veertiende leeftijdsjaar plaatsvindt (Poelen e.a. 2005, zoals weergegeven door Van der Zwaluw 2008, p. 197). Hierbij moet worden opgemerkt dat wanneer een gebruikelijk drinkpatroon is ontstaan opvoeding niet meer van kracht is (DeCourville 1995, zoals weergegeven door Van der Zwaluw e.a. 2008, p. 197).

Ouders zijn nog meer van invloed als zij zelf alcoholproblemen hebben. Cox en Klinger (zoals weergegeven door Chalder e.a., 2005, p. 108) hebben aangetoond dat ouderlijke alcoholproblemen gerelateerd zijn aan de drinkfrequentie, de alcoholconsumptie en het 'dronken zijn' van hun kinderen. Een verontrustend, niet-sociaal drinkpatroon bestaat bij kinderen van ouders met alcoholproblemen; zij drinken vaak alleen, om dronken te worden en om problemen te vergeten. Als deze gedragingen niet opgemerkt worden kunnen zij veranderen in ernstige problemen wanneer zij volwassen zijn. Ouders zijn ook van invloed door het beschikbaar stellen van alcohol of door familieproblemen. Al deze dimensies van ouderlijke alcoholproblemen in combinatie met de neigingen van adolescenten om zich in te laten met risicovol gedrag kan bijdragen aan het frequente en zware alcoholgebruik. Kinderen van ouders met alcoholproblemen blijken meer coping en verrijkmotieven te hebben om alcohol te drinken dan andere kinderen. Het drinken van alcohol om dronken te worden en alcohol drinken om negatieve gevoelens te verminderen voorspellen de drinkfrequentie en alcoholconsumptie. Deze factoren zijn vooral verontrustend omdat kinderen daardoor aangespoord worden vaker te drinken, grotere hoeveelheden te drinken en omdat inwendige motieven om te drinken tot grotere problemen met alcohol kunnen leiden dan drinken voor externe, sociale redenen (Cooper 1994, zoals weergegeven door Chalder e.a. 2005, p. 111). Ouders die alcohol drinken om te kunnen omgaan met negatieve gevoelens brengen dit coping gedrag over op hun kinderen. Verder is uit het onderzoek gebleken dat kinderen

van ouders met alcoholproblemen die drinken om dronken te worden vaker drinken dan degene die deze motieven niet hebben en dat kinderen die alleen drinken om te kunnen omgaan met negatieve gevoelens meer alcohol lijken te consumeren dan die niet om deze reden alcohol drinken. De combinatie van ouderlijke alcoholproblemen en ‘coping’ motieven lijken in het bijzonder van belang te zijn voor zwaar drinkgedrag door adolescenten.

Ook uit andere onderzoeken blijkt dat ouderlijk probleem-drinkgedrag het risico voor alcoholgebruik bij kinderen doet toenemen (Chassin e.a. 1996, zoals weergegeven door Van der Zwaluw e.a. 2008, p. 189). Zij zijn vatbaarder om eerder te beginnen met het drinken van alcohol en zij drinken meer dan adolescenten wier ouders geen alcoholproblemen hebben (Chassin & Barrera 1993, zoals weergegeven door Van der Zwaluw 2008, p. 189). In lijn hiermee hebben kinderen met een familiegeschiedenis van alcoholisme meer escalaties met het gebruik van alcohol (Lieb e.a. 2002, zoals weergegeven door Van der Zwaluw 2008, p. 189) en ontwikkelen zij vaker alcoholafhankelijkheid dan kinderen zonder een familiegeschiedenis met alcoholistische ouders.

Aan de hand van deze zaken kunnen de volgende hypothesen opgesteld worden. De algemene hypothese voor het onderwerp opvoeden is: *“Opvoeding speelt een belangrijke rol bij het alcoholgebruik van adolescenten.”*. De vier opvoedingsstijlen die eerder zijn uitgewerkt worden in het onderzoek getoetst. Hierbij kunnen de volgende hypothesen opgesteld worden: *“Regels die ouders stellen hebben invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*, *“De controle die ouders uitoefenen heeft invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”* en *“De steun die ouders aan hun kinderen geven heeft invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*.

2.2 De ‘Social Learning Theory’

Deze theorie stelt dat bepaald gedrag als voorbeeld kan dienen voor andere mensen. Ouders en peers kunnen beiden door ‘modeling’ van grote invloed zijn op het drinkgedrag van adolescenten (Bandura, 1971). Uit verschillende onderzoeken blijkt dat het alcoholgebruik van ouders als voorbeeld dient voor adolescenten (Duncan e.a. 2006; Jackson e.a., 1997). Niet alleen ouders, maar ook peers worden geïmiteerd. Vaak blijken peers vergelijkbaar drinkgedrag te vertonen (Kandel 1980, zoals weergegeven door Poelen e.a. 2007, p. 163). Net zoals ouders zijn zij van invloed door middel van imitatie. In de ‘Social Learning Theory’ van Bandura (1971) wordt verondersteld dat men niet gedreven wordt door enkel innerlijke kracht of slechts door omgevingsinvloeden, maar dat er een continue wisselwerking is tussen gedrag en zijn controlerende condities. Het is niet alleen het zien van anderen dat leidt tot dat gedrag, het heeft ook te maken met de cognitieve capaciteit die men heeft die determineert, niet alleen hoe hij beïnvloed zal zijn door zijn ervaringen, maar ook hoe de toekomstige lijn van zijn acties zal zijn (Bandura, 1971). In het sociaal leren systeem kunnen nieuwe patronen van gedrag tot stand komen door directe ervaringen of door het observeren van het gedrag van

anderen. De nieuwe gedragspatronen die door ervaring tot stand komen worden grotendeels beïnvloed door belonen en straffen, ook wel bekrachtiging van gedrag genoemd. Toch is het ondenkbaar dat gedrag alleen ontstaat door bestraffing of beloning, er is altijd een voorbeeldfiguur die het gedrag voor doet. Bijna elk gedrag dat men vertoont is geleerd, doelbewust of per ongeluk, door de invloed van voorbeelden (Bandura, 1971).

Hierbij zijn de volgende hypothesen uit af te leiden:

“Ouders zijn via imitatie van invloed op alcoholgebruik van adolescenten.” en “Peers zijn via imitatie van invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”

2.3 De ‘Social Identity Theory’

De andere theorie die in de literatuurscriptie als verklaring kan dienen voor het alcoholgebruik van adolescenten is de ‘Social Identity Theory’ van Tajfel en Turner (1986). Deze theorie gaat er vanuit dat de maatschappij bestaat uit een verzameling sociale categorieën van verschillende sociale statussen en macht. Een identiteit wordt grotendeels bepaald door de sociale categorieën waartoe iemand behoort. Er is een scheiding tussen het zelf als een individu (persoonlijke identiteit) en het zelf als een groepslid (sociale identiteit) (Tajfel & Turner, 1986). Mensen hebben behoefte aan een positief zelfbeeld en dus aan een positieve sociale identiteit. Dit kan door lid te worden van een groep die een positieve bijdrage levert aan dit zelfbeeld.

Wat in de omgang met andere jongeren een belangrijke factor kan zijn bij alcoholgebruik is de wens om een hoger aanzien te willen verkrijgen. De reden om te willen horen bij een vriendengroep is omdat het jongeren een hogere zelfwaardering en minder emotionele stress oplevert (Cohen & Wills 1985, zoals weergegeven door Wills & Vaughan 1989, p. 355). Zo is het drinken om een hoger aanzien te krijgen te plaatsen in het kader van de Social Identity Theory. Wanneer alcoholconsumptie door een persoon als iets positiefs wordt gezien en het een meerwaarde oplevert als iemand drinkt dan zal diegene om er graag bij te horen ook alcohol gaan drinken. Het levert iets positiefs op voor de adolescent, een positieve bijdrage aan het zelfbeeld. In dit kader is te stellen dat wanneer het voor jongeren belangrijk is om een hoger aanzien te verkrijgen zij meer alcohol zullen drinken.

Hierbij kan de volgende hypothese gevormd worden:

“Als aanzien belangrijk is voor adolescenten, zullen zij meer alcohol drinken.”

2.4 Hypotheses

Hieronder worden de hypotheses nog eens opgesomd:

- *“Opvoeding speelt een belangrijke rol bij het alcoholgebruik van adolescenten.”*
 - *“Regels die ouders stellen hebben invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*
 - *“De controle die ouders uitoefenen heeft invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*
 - *“De steun die ouders aan hun kinderen geven heeft invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*
- *“Ouders zijn via imitatie van invloed op alcoholgebruik van adolescenten.”*
- *“Peers zijn via imitatie van invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*
- *“Als aanzien belangrijk is voor adolescenten, zullen zij meer alcohol drinken.”*

Hoofdstuk 3. Data en methoden

Om de vraagstelling te beantwoorden is een kwantitatief onderzoek uitgevoerd. De enquête als onderzoeksinstrument was hier het meest geschikt omdat de gegevens zo makkelijk met elkaar te vergelijken waren. Een voordeel van enquêtes is ook dat het in dat geval zeker was dat jongeren precies dezelfde vragen kregen over hun alcoholgebruik. Zo werd iedereen op dezelfde manier geënquêteerd, wat het makkelijker maakte de gegevens achteraf met elkaar te vergelijken. Hierdoor werd de betrouwbaarheid vergroot. In de enquête zijn voornamelijk gesloten vragen gesteld. Om sociaal wenselijke antwoorden tegen te gaan konden de leerlingen de enquêtes anoniem invullen. Zo kon ook de betrouwbaarheid vergroot worden.

De Socialistische Partij in Veenendaal en aanvrager van het onderzoek bij het Kennispunt, heeft drie scholen in Veenendaal aangeschreven, waar het VWO deel van uitmaakt, met de vraag of zij aan het onderzoek deel wilden nemen. Dit is door de fractievoorzitter gedaan met de gedachte dat scholen dan wellicht eerder mee zouden willen werken dan wanneer een studente het vraagt. Hiervoor zijn alleen scholen met VWO benaderd omdat de gedachte was dat wanneer er namelijk één schoolniveau onderzocht werd, het makkelijker was om verschillen waar te nemen tussen de verschillende leeftijden. Het schoolniveau VWO werd onderzocht omdat hier de leerlingen tussen de 11 jaar en 19 jaar oud waren. Voor uitvoering van de enquête werd aangenomen dat er tussen deze leeftijden waarschijnlijk grote verschillen waar te nemen waren. Bij VMBO zullen de oudste leerlingen 17 jaar zijn en hierdoor zijn minder vergelijkingen te maken tussen de leeftijden. Uiteindelijk heeft er maar één school mee willen werken, de school wilde anoniem blijven dus wordt in het gevolg middelbare school X genoemd. Eén school heeft niet gereageerd en de andere school heeft geweigerd deel te nemen. Om toch de representativiteit van het onderzoek te kunnen waarborgen is geprobeerd zoveel mogelijk leerlingen te laten deelnemen aan het onderzoek. Hiertoe zijn twee klassen van elk leerjaar (klas één tot en met zes) geënquêteerd. De enquêtes zijn gehouden in klassen die zijn gekozen door de directie en de leraren van middelbare school X. Zij hebben gekeken in welke klas tijd hiervoor vrijgemaakt kon worden. De enquêtes zijn afgenomen op verschillende dagen in november 2009. Voorafgaand aan het afnemen van de enquête is er een korte inleiding gegeven over de enquête en hierbij is nadrukkelijk aangegeven dat de enquêtes anoniem zijn en dus naar waarheid ingevuld kunnen worden. Het invullen van de enquête kostte ongeveer 20 minuten.

Er hebben 301 leerlingen de enquête ingevuld. Omdat één respondent de vraag die de afhankelijke variabele (alcoholgebruik) vormde, niet heeft beantwoord, is deze respondent uit verdere analyses gehouden en zijn de 300 resterende respondenten gebruikt om de hypothesen te toetsen.

De jongste leerling was 11 jaar en de oudste 19 jaar, met een gemiddelde leeftijd van 14.6 jaar. Van de 300 leerlingen was 50,3% man en 49.7% vrouw. De meeste leerlingen zaten in de 3e klas (20%).

3.1 Operationalisatie

De enquête bestond uit 160 vragen. Sommigen hiervan zijn direct gebruikt voor de analyse, andere vragen zijn gebruikt voor de beschrijvende analyse. De afhankelijke variabele ‘alcoholgebruik’, bestaat uit vijf antwoordcategorieën, namelijk 1 = nooit, 2 = één keer een slokje, 3 = meer keren een slokje, 4 = één keer een glas of meer, 5 = meer keren één glas of meer. De onafhankelijke variabelen zijn divers opgezet. Voornamelijk op een vijfpunts Likert-schaal. Deze onafhankelijke variabelen komen voort uit de hypothesen. Deze hypothesen zijn weer voortgekomen uit de drie factoren die van invloed kunnen zijn op het alcoholgebruik van adolescenten uit de literatuurstudie, namelijk opvoeding, sociaal leren en aanzien. De hypothesen zijn: *“Opvoeding speelt een belangrijke rol bij het alcoholgebruik van adolescenten.”*. Deze is onderverdeeld in de volgende drie hypothesen: *“Regels die ouders stellen hebben invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*, *“De controle die ouders uitoefenen heeft invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”* en *“De steun die ouders aan hun kinderen geven heeft invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*. De hypothesen die gaan over imitatie: *“Ouders zijn via imitatie van invloed op alcoholgebruik van adolescenten.”* en *“Peers zijn via imitatie van invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”*. De laatste hypothese gaat over aanzien: *“Als aanzien belangrijk is voor adolescenten, zullen zij meer alcohol drinken.”*.

De betrouwbaarheid van de volgende schalen wordt gemeten door de cronbach’s alpha, dit bepaalt de consistentie van een schaal. De homogeniteit is een aspect van de betrouwbaarheid van een schaal, dit houdt in dat de vragen over het zelfde onderwerp gaan. Een hoge betrouwbaarheid is een voorwaarde voor validiteit. De betrouwbaarheid van een meetschaal heeft betrekking op de mate waarin toevallige of niet-systematische meetfouten konden worden uitgesloten (‘t Hart e.a, 2006). De cronbach’s alpha kan een waarde tussen 0 en 1 aannemen, waarbij hoe dichterbij één hoe consistentere de schaal is. Een cronbach’s alpha hoger dan 0.6 betekent dat de items dezelfde karakteristieken meet (Cronbach 1990, zoals weergegeven door Malhotra & Birks 2003, p. 128).

Ouders kunnen zoals eerder vermeld op drie verschillende manieren van invloed zijn op het alcoholgebruik van adolescenten, door de regels die zij stellen, de controle die zij uitoefenen en de steun die zij geven aan hun kinderen.

Regels

De regels die ouders stellen zijn als één schaal opgevat. Deze schaal bestond uit de volgende vragen.

1. Heb je met je ouders de afspraak dat je tot een bepaalde leeftijd geen alcohol zult drinken?

1 = nee 2 = ja

2. Ik mag thuis één glas alcohol drinken als mijn vader of moeder thuis is. Deze vraag werd beantwoord op een vijfpunts Likertschaal; 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

3. Ik mag thuis één glas alcohol drinken als mijn vader of moeder afwezig is. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

4. Ik mag thuis meerdere glazen alcohol drinken als mijn vader of moeder thuis is. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

5. Ik mag thuis meerdere glazen alcohol drinken als mijn vader of moeder afwezig is. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

6. Ik mag buitenhuis zoveel alcohol drinken als ik wil. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

7. Ik mag op een feestje alcohol drinken met vrienden. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

8. Ik mag aangeschoten thuiskomen. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

9. Ik mag tijdens het uitgaan met vrienden aangeschoten worden. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

10. Ik mag in het weekend alcohol drinken. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

11. Ik mag door de week alcohol drinken. 1 = zeker wel 2 = waarschijnlijk wel 3 = soms 4 = waarschijnlijk niet 5 = zeker niet

12. Mijn ouders praten met mij over wat ik wel of niet mag doen met betrekking tot alcoholgebruik. 1 = nooit 2 = zelden 3 = af en toe 4 = vaak 5 = heel vaak

13. Mijn ouders hebben tegen mij gezegd dat ik geen alcohol mag drinken. 1 = nooit 2 = zelden 3 = af en toe 4 = vaak 5 = heel vaak

Zoals te zien is één vraag nominaal gemeten, de andere vragen hebben een ordinaal meetniveau. De vragen zijn zo gemeten dat hoe hoger het antwoord op de lijn zou zijn, hoe meer regels er zouden zijn. Dit zou betekenen dat ouders dan strenger zijn. Dit is zo gedaan omdat veel regels/iets niet mogen gelijk staat aan een goede opvoeding volgens de literatuur. Normaal gesproken is het vormen van één schaal niet mogelijk als één

variabele een andere antwoordcategorie heeft, maar dit is door middel van het standaardiseren, wat later in deze studie gebeurt, omzeild waardoor deze vragen over regels toch als de schaal 'regels' opgevat kon worden. De cronbach's alpha van deze schaal is 0.915 wat een hoge samenhang betekent en zodoende een betrouwbare schaal is.

Controle

1. Weten je ouders dat je alcohol drinkt? 1 = Nee, zeker niet 2 = Nee, waarschijnlijk niet 3 = Ja, waarschijnlijk wel 4 = Ja, zeker wel
2. Mijn ouders weten wie mijn vrienden/vriendinnen zijn 1 = weten weinig 2 = weten veel
3. Mijn ouders weten waar ik mijn geld aan uitgeef 1 = weten weinig 2 = weten veel
4. Mijn ouders weten waar ik ben na schooltijd 1 = weten weinig 2 = weten veel
5. Mijn ouders weten wat ik doe in mijn vrije tijd 1 = weten weinig 2 = weten veel
6. Mijn ouders weten waar ik naar toe ga als ik uitga 1 = weten weinig 2 = weten veel
7. Mijn ouders weten waar ik naar toe ga als ik van huis ga 1 = weten weinig 2 = weten veel
8. Mijn ouders weten hoeveel alcohol ik drink 1 = weten weinig 2 = weten veel

Deze vragen zijn behalve de eerste vraag, die is gemeten op een vier puntenschaal, gemeten op een twee puntenschaal. Hoe hoger op de antwoordschaal, hoe meer ouders weten, wat weer meer controle inhoudt. Dat de eerste vraag een andere antwoordcategorie heeft is niet van belang want dit is met de standaardisatie omzeild. De cronbach's alpha van deze schaal is 0.654. Dit is een betrouwbare schaal.

Steun

1. Ik kan gemakkelijk warmte en aandacht van mijn ouders krijgen 1=bijna nooit 2=zelden 3=soms 4=vaak 5=bijna altijd
2. Ik kan gemakkelijk emotionele steun krijgen van mijn ouders 1=bijna nooit 2=zelden 3=soms 4=vaak 5=bijna altijd

Deze vragen zijn gemeten op een vijf puntenschaal. Hoe hoger op de antwoordschaal hoe meer steun er vanuit de ouders komt. De cronbach's alpha van deze schaal is 0.872 wat een hoge samenhang betekent en zodoende een betrouwbare schaal is.

Sociaal leren ouders

1. Mijn moeder drinkt alcohol. 1 = nooit 2 = af en toe 3 = elke week 4 = elke dag
2. Mijn vader drinkt alcohol. 1 = nooit 2 = af en toe 3 = elke week 4 = elke dag

Deze vragen zijn gemeten op een vier puntenschaal waardoor hoe hoger op de antwoordschaal hoe vaker ouders drinken, wat staat voor een groter voorbeeld voor de kinderen. De cronbach's alpha van deze schaal is 0.599, wat afgerond een betrouwbare schaal is.

Sociaal leren peers

1. Het lukt jou om geen alcohol te drinken als je vrienden je een glas alcohol aanbieden 1 = dat lukt me zeker wel 2 = dat lukt me waarschijnlijk wel 3 = dat lukt me waarschijnlijk niet 4 = dat lukt me zeker niet
2. Het lukt jou om geen alcohol te drinken als je vrienden wel drinken 1 = dat lukt me zeker wel 2 = dat lukt me waarschijnlijk wel 3 = dat lukt me waarschijnlijk niet 4 = dat lukt me zeker niet

Deze vragen zijn gemeten op een vier puntenschaal. Hoe hoger op de antwoordschaal hoe lastiger het wordt voor adolescenten om drank te weerstaan of het aanbod af te slaan wat meer imitatiegedrag inhoudt. De cronbach's alpha van deze schaal is 0.841, wat een hoge betrouwbaarheid betekent.

Aanzien

1. Drink je omdat je vrienden vinden dat je moet drinken? 1 = nee 2 = ja
2. Gebruik je wel eens alcohol omdat je gepest zal worden als je niet drinkt? 1 = nee 2 = ja
3. Ik zou alcohol drinken als mij dat populair maakt 1 = helemaal niet waar 2 = niet waar 3 = een beetje waar 4 = waar 5 = helemaal waar
4. In de klas word je minder leuk gevonden als je geen alcohol drinkt 1 = helemaal niet waar 2 = niet waar 3 = een beetje waar 4 = waar 5 = helemaal waar
5. Alcohol drinken maakt iemand leuker 1 = helemaal niet waar 2 = niet waar 3 = een beetje waar 4 = waar 5 = helemaal waar

Twee vragen zijn gemeten op een twee puntenschaal en drie vragen op een vijf puntenschaal. Door de standaardisatie die later is uitgevoerd is dit geen probleem. De cronbach's alpha is 0.606, dit betekent een betrouwbare schaal.

3.2 Beschrijvende statistieken

Om een algemene indruk te geven is de volgende tabel uitgedraaid. Aangezien van andere onafhankelijke variabelen in veel gevallen bepaalde gegevens missen zijn in de volgende tabel met gemiddelden en standaardafwijkingen alleen de variabelen gebruikt waarop elke respondent antwoord heeft gegeven (N=300) en die handig zijn om te weten betreffende het onderzoek.

Tabell Beschrijvende analyses (N=300)

Kenmerken	In procenten
Leeftijd in klassen	
11-13	30,3
14-15	36,7
16-19	33,0
Geslacht	
Man	50,3
Vrouw	49,7
Klas	
1 en 2	32,7
3 en 4	37,7
5 en 6	29,7
Alcoholgebruik	
Nooit	12,7
Een keer een slokje + meer keren een slokje	44,7
Een keer een glas of meer + meerdere keren een glas of meer	42,7

Jongens en meisjes en hun alcoholgebruik

Om te weten te komen of jongens en meisjes hetzelfde drinken is de volgende kruistabel in procenten van het totaal uitgedraaid. Zoals te zien is, zijn de verschillen tussen de geslachten niet heel groot.

Tabel2 Geslacht naar alcoholgebruik in procenten (N=300)

Alcoholgebruik	Nooit	Eén keer één slokje	Meer keren een slokje	Eén keer een glas of meer	Meer keren één glas of meer
Man	44,7	51,0	43,4	58,1	55,7
Vrouw	55,3	49,0	56,6	41,9	44,3
Totaal	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0

Om te bepalen of significante verschillen waar te nemen zijn tussen het alcoholgebruik van jongens en meisjes is een T-test uitgevoerd.

Tabel3 Significantiebepaling alcoholgebruik en geslacht (N=300)

	Geslacht	N	Gemiddelde	Standaardafwijking
Heb je wel eens alcohol gedronken	Man	151	3.44	1.41
	Vrouw	149	3.21	1.39

Tabel 4 t-test alcoholgebruik en geslacht (N=300)

	Levene's Test voor gelijkheid van varianties		T-test voor gelijkheid van gemiddelden						
	F	Sig.	t	df	Sig. (tweezijdig)	Gemiddelde verschil	Gemiddelde Standaard foutverschil	95% Betrouwbaarheids- interval	
								Laagste	Hoogste
Heb je wel eens alcohol gedronken aangenomen	1.093	.297	1.373	298	.171	.22232	.16197	-.09642	.54106

Deze test is uitgevoerd om te toetsen of er significante verschillen waar te nemen zijn tussen het alcoholgebruik van jongens en meisjes. Omdat de groepen onafhankelijk van elkaar zijn is er een Independent Samples t-test gedaan. De standaarddeviaties verschillen niet erg van elkaar (1.41 en 1.39) en de toetsingsgrootte F is klein en zodoende ook niet significant ($p = 0.297$). Hierdoor maak je gebruik van de rij 'Equal variances assumed'. De t-waarde is hier 1.37 en de tweezijdige overschrijdingskans 0.171. Dit is < 0.005 , wat niet significant is. Er is dus geen sprake van een significant verschil tussen het alcoholgebruik van jongens en meisjes.

Hoofdstuk 4. Resultaten

4.1 Standaardisatie

Om de vraagstelling “*Welke invloed hebben ouders en peers op het drinkgedrag van Veenendaalse jongeren?*”, onderverdeeld in de vier factoren (opvoeding, sociaal leren van ouders, sociaal leren van peers en het willen verkrijgen van een hoger aanzien), te kunnen beantwoorden is getoetst welke van de vier factoren het meest van invloed is geweest. De factor opvoeding is weer verdeeld in drie aparte factoren; namelijk regels, controle en steun. Uiteindelijk zijn er zodoende zes factoren te definiëren. Eerst is uitgezocht welke vragen uit de enquête direct gaan over (de invloed op) alcoholgebruik. Deze variabelen zijn ingedeeld naar waar ze over gaan; opvoeding (onderverdeeld in regels, controle en steun), sociaal leren van ouders, sociaal leren van peers en het willen verkrijgen van een hoger aanzien. Door uit de variabelen handmatig een selectie te maken was het makkelijker om verder te werken, de rest van de overgebleven variabelen zijn niet gebruikt voor de uiteindelijke resultaten van het onderzoek en dus op het antwoord van de probleemstelling maar wel voor de beschrijvende analyses. De schalen die zijn gevormd zijn doormiddel van het meten van de cronbach's alpha getest op hun betrouwbaarheid. Hierna is een standaardisatie uitgevoerd van de variabelen ingedeeld naar factor. Dit is gedaan door SPSS de z-score van elke groep uit te laten rekenen en hierna een regressie uit te voeren. Door SPSS een z-score te laten uitrekenen wordt het gemiddelde uitgerekend van waar de respondent zich bevindt op een normaalverdeling, als gekeken wordt naar al zijn antwoorden op desbetreffende vragen. Als een respondent een bepaalde vraag niet heeft beantwoord maakt dat voor het resultaat niet uit, aangezien SPSS alleen de antwoorden meerekent op de vragen die hij/zij wél heeft beantwoord. Zo gaan er geen gegevens verloren, dat zou wel gegaan zijn als alle vragen eruit zouden worden gehaald waar respondenten niet op hebben geantwoord. Ook is het door het standaardiseren niet erg dat sommige schalen verschillende antwoordcategorieën bevatten. Zo worden er zes groepen aangemaakt, waarvan de regressie wordt bepaald om te kunnen bekijken welke het meest significant is en welke b-waarde het hoogst is. De onderstaande tabel laat de gestandaardiseerde coëfficiënten hiervan zien.

Tabel 5 Resultaten van de multi regressie-analyse ter verklaring van alcoholgebruik van adolescenten in Veenendaal (N=300)

	Ongestandaardiseerde	Gestandaardiseerde	t	Significantie
	coëfficiënten	coëfficiënten		
	B	Beta		
(Constant)	3,003		23,529	,000*
Factor1Opvoedingregels	-,821	-,410	-8,013	,000*
Factor2Opvoedingcontrole	-,441	-,164	-3,069	,002*
Factor3Opvoedingsteun	-,061	-,041	-,805	,421
Factor4Sociaallerenouders	,360	,205	4,102	,000*
Factor5Sociaallerenpeers	,035	,023	0,425	,671
Factor6Aanzien	,131	,060	1,096	,274

Note. * = $p \leq 0.01$

In bovenstaande tabel is te zien dat de factor opvoeding regels, de factor opvoeding controle en de factor sociaal leren ouders significant van invloed zijn. Al de p-waarden zijn hier $<0,01$. De factoren opvoeding steun, sociaal leren peers en aanzien zijn niet significant, p is hier namelijk respectievelijk 0,421; 0,671; 0,274 en dit is groter dan 0,05, wat meestal als significantie niveau wordt gezien. Bij de gestandaardiseerde coëfficiënt beta kan gezien worden dat de beta het hoogst is voor de factor opvoedingsregels, namelijk -0,410. Dit betekent dat de regels die ouders omtrent alcohol stellen aan hun kinderen het meest van belang zijn voor het alcoholgebruik van adolescenten. Ook controle is van belang, deze p-waarde is namelijk significant met 0,002 en ook deze beta-coëfficiënt is negatief met -0.164. De negatieve beta-coëfficiënt zegt iets over de richting van de relatie tussen de onafhankelijke variabele regels en de onafhankelijke variabele controle enerzijds en de afhankelijke variabele alcoholgebruik anderzijds. Dit wil zeggen dat wanneer de regels vermeerderen en de controle vergroot wordt (getallen op de x-as), er minder alcohol gedronken zal worden (getallen op de y-as). De factor sociaal leren van ouders, heeft een positieve beta coëfficiënt, namelijk 0,205, wat wil zeggen dat hoe vaker ouders alcohol drinken hoe meer er wordt gedronken door hun kinderen.

Peers zijn in dit onderzoek in zijn geheel niet van belang voor het alcoholgebruik van hun leeftijdsgenoten. De hoofdvraag *“Welke invloed hebben ouders en peers op het drinkgedrag van Veenendaalse jongeren?”* kan beantwoord worden met het antwoord dat ouders het meest van invloed zijn door de regels die zij stellen aan hun kinderen.

4.2 Beantwoording hypothesen

De hypothesen kunnen als volgt beantwoord worden.

“Opvoeding speelt een belangrijke rol bij het alcoholgebruik van adolescenten.”

Deze hypothese kan aangenomen worden. Opvoeding speelt inderdaad een belangrijke rol zoals in bovenstaande uitleg gezien kan worden. Alleen de factor steun was niet significant, maar de andere twee invullingen van opvoeding, namelijk regels en controle, daarentegen wel. Opvoeding speelt de belangrijkste rol voor het alcoholgebruik van adolescenten.

Deze algemene hypothese over opvoeding kon gesplitst worden in drie hypothesen.

“Regels die ouders stellen hebben invloed op het alcoholgebruik van adolescenten”

Deze hypothese kan aangenomen worden. Regels hebben inderdaad invloed op het alcoholgebruik van adolescenten. Zoals gebleken is door de standaardisatie is de p-waarde van deze factor (samen met sociaal leren van ouders) het kleinst ($p = 0,000$) en de beta-coëfficiënt van deze factor het grootst, namelijk $-0,410$. Dit wil zeggen dat de invloed van regels negatief van invloed is op het alcoholgebruik van adolescenten. Deze factor kan als meest invloedrijk worden gezien in dit onderzoek voor het alcoholgebruik van adolescenten.

“De controle die ouders uitoefenen heeft invloed op het alcoholgebruik van adolescenten”

Deze hypothese kan aangenomen worden. Het controleren van adolescenten is van belang. De p-waarde was hier significant namelijk $0,002$ en de beta-coëfficiënt is $-0,164$. Controleren is dus negatief van invloed op alcoholgebruik van adolescenten.

“De steun die ouders aan hun kinderen geven heeft invloed op het alcoholgebruik van adolescenten”.

Deze hypothese kan verworpen worden. De p-waarde is niet significant met 0,421.

“Ouders zijn via imitatie van invloed op alcoholgebruik van adolescenten.”

Deze hypothese kan aangenomen worden. De p-waarde is namelijk significant met 0,000. De beta-coëfficiënt is 0,205 wat betekent dat alcohol drinken door ouders positief van invloed is op het alcoholgebruik van adolescenten. Hoe vaker ouders drinken hoe meer alcohol hun kinderen drinken.

“Peers zijn via imitatie van invloed op het alcoholgebruik van adolescenten.”

Deze hypothese kan verworpen worden aangezien de p-waarde 0,671 is en dit niet significant is.

- *“Als aanzien belangrijk is voor adolescenten, zullen zij meer alcohol drinken.”*

Deze hypothese kan verworpen worden aangezien de p-waarde 0,271 is en dit is niet significant.

Hoofdstuk 5. Conclusie

Ouders hebben veel invloed op het drinkgedrag van hun kinderen. Wanneer ouders duidelijk aangeven op welke leeftijd ze mogen beginnen met drinken en hoeveel alcohol ze thuis en bij het uitgaan met vrienden mogen drinken, zal het drinkgedrag van jongeren niet uit de hand lopen. Als ouders toestaan dat hun kinderen aangeschoten van de alcohol thuis komen is dit negatief van invloed op het alcoholgebruik van adolescenten. De uitkomst van het onderzoek komt overeen met de literatuur. Ook daarin is naar voren gekomen dat regels van belang zijn. Volgens Barnes en Farrel in Daemen e.a. (2006) is het niet stellen van regels gerelateerd aan een toename van drinkgedrag van adolescenten (Barnes & Farrel 1992, zoals weergegeven door Daemen e.a. 2006, p. 194). Ook Van der Vorst en anderen stellen dat het opstellen van regels omtrent alcohol hevig en frequent alcoholgebruik van adolescenten verhindert (Van der Vorst e.a., 2005). Als ouders regels over het alcoholgebruik stellen aan kinderen is het ook van belang dat de uitvoering ervan door ouders gecontroleerd wordt. Uit dit onderzoek blijkt dan ook dat controle van belang is voor het alcoholgebruik. Als ouders weten hoeveel alcohol hun kinderen drinken heeft dit invloed op het alcoholgebruik, dat dan minder zal zijn. Bij controle gaat het echter om meer dan alleen het alcoholgebruik, het is ook van belang dat ouders weten waar kinderen heen gaan als zij bijvoorbeeld vrij zijn of uitgaan. Wanneer ouders op de hoogte zijn van de dingen die hun kinderen doen, zullen de kinderen opener zijn over hun alcoholgebruik. Dit heeft weer invloed op het uiteindelijke alcoholgebruik. De resultaten van dit onderzoek komt wat betreft controle overeen met de literatuur, ook daar is controle een belangrijke invulling van de opvoeding gebleken (Engels & Van der Vorst 2003, zoals weergegeven door Daemen e.a. 2006, p. 194). Kinderen van ouders die weinig toezicht houden op de activiteiten van hun kinderen en geen regels stellen, drinken ook vaker en frequenter alcohol. In tegenstelling tot de literatuur blijkt steun in dit onderzoek niet van belang te zijn. Dat jongeren die weinig liefde en begrip ontvangen, frequenter en meer alcohol drinken (Engels & Van der Vorst 2003, zoals weergegeven door Daemen e.a. 2006, p. 194) wordt door dit onderzoek niet bevestigd. Het alcoholgebruik van adolescenten is afhankelijk van het alcoholgebruik van de ouders. Als ouders drinken heeft dit invloed op het alcoholgedrag van hun kinderen. Hoe vaker ze dit doen hoe meer hun kinderen drinken. Dit 'sociale leren' is na de regels die door ouders worden gesteld het meest van invloed op het alcoholgebruik van de adolescenten. Dit komt overeen met de literatuur. Het drinkgedrag van ouders is van invloed op het drinkgedrag van hun kinderen, zowel wat betreft de intensiteit, de frequentie van het alcoholgebruik en het probleemdrinken (Daemen e.a., 2006; Fisher e.a., 2007; Essau, 2008). Het blijkt dat het alcoholgebruik van ouders als voorbeeld dient voor adolescenten (Duncan e.a. 2006; Jackson e.a., 1997).

In dit onderzoek is het sociaal leren van peers niet van invloed gebleken voor het alcoholgebruik van adolescenten. Dit komt niet overeen met de literatuur (Wills & Vaughan 1989; Van der Zwaluw e.a. 2008; Duncan e.a. 2006). De adolescenten kunnen een glas alcohol eenvoudig afslaan als zij niet willen drinken. Ook

lukt het hen om geen alcohol te drinken als de rest van hun vriendengroep wel allemaal alcohol drinken. Dit onderzoek is niet in overeenstemming met de literatuur waarin staat dat adolescenten een hoog aanzien van belang vinden en hierdoor hetzelfde (drink)gedrag zullen vertonen als de (vrienden)groep waartoe ze behoren (Tajfel & Turner, 1986). Zij drinken geen alcohol als hun vrienden willen dat zij een drankje met alcohol drinken. Ook wanneer de consequentie is dat zij gepest zullen worden als zij geen alcohol drinken, betekent dit niet dat zij dit wel zullen doen. Ook drinken om populair te worden is niet van belang. De adolescenten in Veenendaal zijn van mening dat iemand niet leuker wordt wanneer diegene alcohol drinkt.

De hoofdvraag “*Welke invloed hebben ouders en peers op het drinkgedrag van Veenendaalse jongeren?*” kan beantwoord worden. Aan de hand van de uitgevoerde standaardisatie en regressie blijken ouders van invloed te zijn op het drinkgedrag van Veenendaalse jongeren. Ouders zijn van invloed op het alcoholgebruik van hun kinderen door de opvoeding die zij hanteren. Hier betreft het specifiek de regels die zij stellen omtrent alcoholgebruik. Om te zien of de regels worden nageleefd en om hiermee het alcoholgebruik te kunnen beperken is het van belang dat de kinderen gecontroleerd worden op wat zij drinken en doen. Hiernaast is het belangrijk dat ouders weten dat zij het voorbeeld zijn wat betreft alcoholgebruik voor hun kinderen.

Hoofdstuk 6. Discussie

Dit onderzoek is gedaan met behulp van twee eerdere enquêtes die zijn verkregen van het Trimbos instituut. Hiernaast heb ik zelf nog vragen verzonnen. Deze zijn vragen zijn niet eerst getest. Achteraf bleek dat de vragenlijst te groot was, zeker voor kinderen van deze leeftijd. Met minder vragen zou het eenvoudiger zijn om naderhand testen uit te voeren.

Een ander punt wat ter discussie staat is dat de onderzoeken die in de literatuur zijn uitgevoerd natuurlijk anders uitgevoerd zijn wat heeft kunnen leiden tot verschillende resultaten. Nu is steun niet significant gebleken maar wellicht heeft dat gelegen aan de vragen die nu omtrent steun zijn gesteld aan de respondenten. Misschien bij een andere operationalisatie van steun bleek deze factor wel significant. Dit zelfde geldt voor peers die nu niet van invloed zijn gebleken op het alcoholgebruik van adolescenten. Er moet dus gesteld worden dat de resultaten relatief zijn. Ze hangen samen met de operationalisering van de begrippen.

Non-respons

In het onderzoek waren drie scholen benaderd waarvan uiteindelijk maar één school heeft mee willen werken. Er kan dus gezegd worden dat van twee scholen algehele non-respons is geweest. Van de school die mee heeft willen werken is er geen één leerling geweest die zei dat hij niet mee wilde werken, dus daar is geen unit non-respons geweest.

De rest van de non-respons is niet geconcentreerd op één specifieke vraag maar verspreid over de vragen. Van de vragen die zijn meegenomen tijdens de standaardisatie is één vraag 20 keer niet beantwoord, dit was de vraag “weten je ouders dat je alcohol drinkt?”. Hierbij moet wel in ogenschouw worden genomen dat ook het antwoord ‘weet ik niet’ tot de antwoordmogelijkheden behoorden, wat ook zorgt voor een non-respons. Het is niet een specifieke vraag geweest die niet beantwoord is door de respondenten. De rest van de vragen is maximaal 10 keer niet beantwoord.

Betrouwbaarheid

Er moet ook opgemerkt worden dat hoewel de cronbach's alpha volgens de vuistregel bij 0.6 voldoende groot is, dit niet een hele grote samenhang betekent. Toch zijn deze vragen in deze schalen meegenomen omdat de schalen toch veel betekenen voor het onderzoek.

Validiteit

Dit onderzoek kan gebruikt worden voor de situatie in Veenendaal maar hierbij moet ook worden aangegeven dat dit een christelijke middelbare school betreft. Dit feit kan wellicht hebben gezorgd voor andere resultaten dan wanneer het onderzoek op een openbare middelbare school zou zijn uitgevoerd.

Theorieën

Tevens moet in acht worden genomen dat de gebruikte theorieën, namelijk de theorieën over opvoeding, de social learning theory en de social identity theory, al een bepaalde richting aan het onderzoek heeft gegeven. Er is nu bijvoorbeeld niet gekeken naar de invloed van media op de adolescenten.

Hoofdstuk 7. Aanbevelingen aan de SP in Veenendaal

In Veenendaal drinkt 87,4% van de jongeren van het vwo op de onderzochte middelbare school alcohol. Uit het onderzoek komt naar voren dat ouders het meest van belang kunnen zijn om het alcoholgebruik van hun kinderen te beperken. Het is opvallend dat leeftijdsgenoten geen significante invloed blijken te hebben op het drinkgedrag. Het niet willen onderdoen van de ander is niet belangrijk voor de adolescenten, ook het drinkgedrag van leeftijdsgenoten is niet van invloed. Leren drinken doen adolescenten dan ook thuis, bij hun ouders. Ouders kunnen op verschillende wijzen voorkomen dat het drinkgedrag van hun kinderen buitenzinnig wordt.

Uit het onderzoek is gebleken dat ouders door middel van het stellen van regels het meest van invloed zijn op het alcoholgebruik van kinderen. Ouders kunnen een belangrijke rol spelen in het voorkomen of het terugdringen van het alcoholgebruik van hun kinderen door het stellen van impopulaire regels wat alcoholgebruik betreft. Als ouders duidelijk zijn wat mag en wat niet mag omtrent alcoholgebruik helpt dit het alcoholgebruik te beperken. Ouders moet dus geadviseerd worden om duidelijk te zijn over wat goedgekeurd wordt door hen. Deze advisering kan gedaan worden in een bijeenkomst die speciaal voor de ouders wordt georganiseerd op de middelbare school waar hun kind onderwijs krijgt. In deze bijeenkomst is het ook een goede zaak de negatieve gevolgen, de gevaren, van alcohol aan de ouders bij te brengen. Als er namelijk wordt gekeken naar de variabele “Mijn ouders praten met mij over de gevaren van alcohol” (N=299), zijn er 36 adolescenten die nog nooit verteld is over de gevaren die alcohol met zich mee kan brengen. Dat is 12% van het aantal leerlingen. Ook praat een groot aantal, namelijk 25,3% van de ouders, zelden over de gevaren van alcohol. Als er betere voorlichting omtrent de gevaren vanuit ouders naar de kinderen bestaat kan het alcoholgebruik van adolescenten worden verminderd. Het effect van alcohol op kinderen in de groei moet duidelijk worden voor de ouders, zodat zij dit goed kunnen overdragen aan hun kinderen. De ouders kan geleerd worden deze negatieve gevolgen en gevaren op een goede wijze over te brengen op hun kinderen. Ouders moeten namelijk zelf eerst weten wat de exacte gevaren zijn van alcohol voor zij dit aan hun kinderen kunnen leren. Hierbij moet gewezen worden op de directe effecten van alcohol op de hersenen en op de effecten op langere termijn (Van Dalen, 2003). Het controleren van kinderen door ouders is significant van invloed op het alcoholgebruik van adolescenten. Er kan zodoende in deze bijeenkomsten ook duidelijk gemaakt worden aan de ouders dat het controleren van hun kinderen erg belangrijk is om alcoholgebruik niet te laten escaleren. Als ouders namelijk beter op de hoogte zijn over wat hun kinderen drinken, hoeveel en wanneer hebben zij hier meer zicht op en kunnen ze maatregelen treffen als dit te veel wordt.

Ouders zijn mede van invloed door het (slechte) voorbeeld wat zij zijn voor hun kinderen. Dit betekent dat ouders door middel van hun alcoholgebruik van invloed zijn op het alcoholgebruik van hun kinderen. Als ouders bijvoorbeeld elke dag alcohol drinken, gaan kinderen dit als ‘normaal’ gedrag beschouwen en zullen zij

dit in de toekomst ook zelf eerder doen. Dit kopieergedrag kan verhinderd worden wanneer ouders letten op hun alcoholgebruik waar hun kinderen bij zijn en door er de normen en waarden omtrent alcoholgebruik bij te vertellen, de social learning theory gaat namelijk ook over het overnemen van normen en waarden (Bandura, 1971). Ook kunnen ze kinderen niet meenemen naar gelegenheden waar veel alcohol wordt gedronken of naderhand vertellen wanneer iemand overmatig alcohol dronk dat dit niet goed is voor iemand zijn gezondheid. In de bijeenkomst moet ook deze grote beïnvloedingsfactor duidelijk worden gemaakt.

De gemeente kan ook aan de politie adviseren dat wanneer een adolescent opgepakt wordt als gevolg van gedrag dat weer voortvloeit uit alcoholgebruik, ouders er bij betrokken worden en goed geïnformeerd worden over (de gevaren van) alcohol.

In dit onderzoek is de invloed van andere mensen (namelijk de ouders en de leeftijdsgenoten) op het alcoholgebruik van adolescenten onderzocht, maar er moet ook rekening mee gehouden worden dat kinderen ook zelf verantwoordelijk zijn voor hun alcoholgebruik. Hiertoe kunnen bij adolescenten voorlichtingen worden gegeven omtrent alcoholgebruik. Stichting Voorkom was dit al aan het doen op deze middelbare school tijdens dit onderzoek. Dit zou ook bij de andere scholen waarschijnlijk een goed middel zijn. Hierbij is het zaak om te richten op kinderen onder de 14 jaar omdat daar de initiatiefase van alcoholgebruik vaak begint (Poelen e.a. 2005, zoals weergegeven door Van der Zwaluw 2008, p. 197). Als namelijk een gebruikelijk drinkpatroon is ontstaan, is opvoeding niet meer van kracht (DeCourville 1995, zoals weergegeven door Van der Zwaluw e.a. 2008, p. 197). Als adolescenten eenmaal een bepaald drinkgedrag hebben ontwikkeld is het lastig hier van af te komen.

Ook moeten deze uitkomsten met de nodige voorzichtigheid bekeken worden omdat het onderzoek slechts op één school heeft plaatsgevonden onder VWO-leerlingen. Dat het VWO-leerlingen zijn kan er voor gezorgd hebben dat er minder invloed is gebleken van peers, dit omdat zij wellicht minder beïnvloedbaar zijn door leeftijdsgenoten.

Referentielijst

- Abar, C. & Turrisi, B. (2008). How important are parents during the college years? A longitudinal perspective of indirect influences parents yield on their college teens' alcohol use. *Addictive Behaviors*, 33, 1360-1368.
- Bandura, A. (1971). *Social Learning Theory*. Morristown: General Learning Press.
- Brink, G.J.M. van den (2006). *Geweld als uitdaging: de betekenis van agressief gedrag bij jongeren*. Utrecht: NIZW.
- Chalder, M., Elgar, F.J. & Bennett, P. (2006). Drinking and motivations to drink among adolescent children of parents with alcohol problems. *Alcohol and alcoholism*, 41(1), 107-113.
- Daemen, C., Vorst, H. van der & Engels, R. (2006). Opvoedingsstijlen, ouderlijk alcoholgebruik en alcoholgebruik van adolescenten: een longitudinale studie. *Pedagogiek*, 26 (2), 192-208.
- Dalen, W. van (2003). Stichting Alcoholpreventie. www.alcoholpreventie.nl
- Duncan, S.C., Duncan T.E. & Strycker, L.A. (2006). Alcohol use from ages 9 to 16: a cohort-sequential latent growth model. *Drug and Alcohol Dependence*, 81, 71-81.
- Essau, A.E. (2008). *Adolescent Addiction: epidemiology, assessment and treatment*. Elsevier Inc.
- Fisher, L.B., Miles, I.W., Austin, S.B., e.a. (2007). Predictors of Initiation of Alcohol Use Among US Adolescents: findings from a prospective cohort study. *Arch Pediatr Adolesc Med*. 2007, 161(10), 959-966.
- Hart, H. 't, Boeije, H.R. & Hox, J.J. (2006). *Onderzoeksmethoden*. Amsterdam: Boom.
- Jackson, C., Henriksen, J., Dickinson, D., e.a. (1997). The Early Use of Alcohol and Tobacco: It's Relation to Children's Competence and Parents' Behavior. *American Journal of Public Health*, 87(3), 359-364.
- Kuendig, H. & Kuntsche, E. (2006). Family bonding and adolescent alcohol use: moderating effect of living with excessive drinking parents. *Alcohol & Alcoholism*, 41 (4), 464-471.
- Malhotra, N.K. & D.F. Birks (2003). *Marketing Research, an applied approach*. Essex: Prentice Hall.

- Monshouwer, K., Dorsselaer, S. van, Gorter, A., e.a. (2004). *Jeugd en riskant gedrag, Kerngegevens uit het peilstationonderzoek 2003*. Utrecht: Trimbos-instituut.
- Poelen, E.A.P., Engels, R.C.M.E., Vorst, H. van der, e.a. (2007). Best friends en alcohol consumption in adolescence: a within-family analysis. *Drug and Alcohol Dependence*, 88, 163-173.
- Tajfel, H. & Turner, J.C. (1986). The social identity theory of intergroup behavior. In S. Woschel (ed.), *Psychology of Intergroup Relations*. Chicago, IL: Nelson Hall Publishers.
- Valkenberg, H., van der Lely, N. & Brugmans, M. (2007). Alcohol en jongeren: Een ongelukkige combinatie. *Consument en Veiligheid*: www.veiligheid.nl
- Vorst, H. van der, Engels, R.C.M.E, Meeus, W., e.a. (2005). The role of alcohol-specific socialization in adolescents' drinking behavior. *Addiction*, 100, 1464-1476.
- Wills, T.A. & Vaughan, R. (1989). Social Support and Substance Use in Early Adolescence. *Journal of Behavioral Medicine*, 12 (4), 321-339.
- Wood, M.D., Read, J.P., Mitchell, R.E., e.a. (2004). Do Parents Still Matter? Parent and Peer Influences on Alcohol Involvement Among Recent High School Graduates. *Psychology of Addictive Behaviors*, 18 (1), 19-30.
- Zwaluw, C.S. van der, Scholte, R.H.L., Vermulst, A.A., e.a. (2008). Parental problem drinking, parenting, and adolescent alcohol use. *Journal of Behavioral Medicine*, 31, 189-200.

Bijlagen

Notitie bij deze enquête: bij vraag 23) i en 23) j zijn er bij klas 1 en 2 uitgehaald op verzoek van de afdelingsleider van de VWO onderbouw.

Enquête

Alcoholgebruik van adolescenten op het voortgezet onderwijs in Veenendaal

1. Leeftijd:

2. Klas:

3. Geslacht:

4. Welke van deze omschrijvingen past het best bij je thuissituatie:

- Ik woon bij mijn vader en moeder
- Ik woon voor het grootste gedeelte bij mijn moeder, maar soms ook bij mijn vader
- Ik woon voor het grootste gedeelte bij mijn vader, maar soms ook bij mijn moeder
- Ik woon soms bij mijn moeder en soms bij mijn vader (ongeveer evenveel)
- Ik woon alléén bij mijn moeder
- Ik woon alléén bij mijn vader
- Ik woon bij familie (oom, tante, opa, oma, etc.)
- Ik woon op mezelf
- Anders, namelijk:

5. Ik breng in mijn vrije tijd meer tijd door met:

- Mijn vrienden Mijn ouders

6. Hoe belangrijk zijn de volgende dingen voor jou?

	Heel belangrijk	Belangrijk	Een beetje belangrijk	Niet belangrijk	Helemaal niet belangrijk
a) Sport					
b) Vrienden/vriendinnen					
c) Uitgaan					
d) School					
e) Familie					

7. Hoeveel van de jongens en meisjes IN JE KLAS denk je dat de volgende dingen doen?

	Niemand	Een paar	De helft	De meesten	Allemaal
a) Sigaretten roken					
b) Alcohol drinken, minstens één keer per week					
c) Dronken worden					
d) Wiet/hasj gebruiken					

8. Hoe vaak rook jij?

- Iedere dag
- Tenminste één keer per week, maar niet iedere dag
- Minder dan één keer per week
- Nooit

9. Hoe vaak gebruik jij wiet (marihuana) of hasj?

- Iedere dag
- Tenminste één keer per week, maar niet iedere dag
- Minder dan één keer per week
- Nooit

10. Heb je met je ouders de afspraak dat je tot een bepaalde leeftijd geen alcohol zult drinken?

- nee
- ja, ik mag niet drinken TOT mijn 14e 15e 16e 17^e
 18e andere leeftijd, namelijk

11. Heb je wel eens alcohol gedronken?

- Nee, nog nooit - > ga door naar vraag 12
- Ja, één keer één slokje - > ga door naar vraag 13
- Ja, meer keren een slokje - > ga door naar vraag 13
- Ja, één keer één glas of meer - > ga door naar vraag 13
- Ja, meer keren één glas of meer - > ga door naar vraag 13

12. Waarom drink je geen alcohol?

Deze vraag alleen beantwoorden als je geen alcohol drinkt! Ga na het beantwoorden van deze vraag door naar vraag 26

- Het is niet geoorloofd vanuit mijn christelijke levensovertuiging
- Ik mag niet van mijn ouders drinken
- Alcohol is niet goed voor je

Na het beantwoorden van deze vraag door naar vraag 26!

13. Heb je alcohol voor het allereerst thuis gedronken?

- Ja
- Nee

14. Weten je ouders dat je alcohol drinkt?

- Nee, zeker niet
- Nee, waarschijnlijk niet
- Ja, waarschijnlijk wel
- Ja, zeker wel
- Weet ik niet

15. Hoe vaak heb je minstens één glas alcohol gedronken?

We bedoelen het aantal gelegenheden, zoals een feestje, uitgaan of een avond thuis, niet het aantal glazen. *Kruis op iedere regel één vakje aan.*

Aantal keren	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 of meer
a) In de laatste 12 maanden														
b) In de laatste 4 weken														

16. DE LAATSTE KEER dat je alcohol hebt gedronken, hoeveel (glazen, flesjes of blikjes) alcohol heb je toen gedronken?

- minder dan één drankje
- ik heb de laatste keer () drankjes gedronken (aantal invullen)

17. DE LAATSTE KEER dat je alcohol hebt gedronken, was dat in het weekend?

Weekend is vrijdag, zaterdag of zondag

- nee
- ja

18. Hoe oud was je toen je VOOR HET EERST de volgende dingen deed?

Kruis op iedere regel één vakje aan.

	< 9 jaar	10	11	12	13	14	15	16	17	18 +
a) Alcohol drinken (minstens 1 glas)										
b) Elke week alcohol drinken (minstens 1 glas)										
c) Dronken worden										

19. Hoe vaak drink je alcohol in de volgende situaties?

Kruis op iedere regel één vakje aan

3	Elke dag	Elke week	Elke maand	Heel soms	Nooit
a) Thuis alleen					
b) Thuis met mijn ouders					
c) Thuis met vrienden					
d) Bij vrienden of vriendinnen thuis					
e) Bij familie of vrienden van mijn ouders					
f) In een café					
g) In een disco of dancing					
h) Op feestjes, gezellige avonden					
i) Op straat, in een park, op het strand of ergens anders buiten					
j) In een sportkantine					

20. Hoe vaak heb je in de afgelopen 4 weken VIJF OF MEER drankjes met alcohol gedronken bij één gelegenheid? (bijvoorbeeld op een feestje of op één avond)

Je mag één antwoord aankruisen

- 0 keer
- 1 keer
- 2 keer
- 3 keer
- 4 keer
- 5 keer
- 6 keer
- 7 keer
- 8 keer
- 9 keer of vaker

21. Hoe vaak ben je dronken of aangeschoten geweest door het drinken van alcohol? Dat je bijvoorbeeld wankelde bij het lopen, niet meer goed kon praten, over moest geven of niet meer wist wat er was gebeurd.

Kruis op iedere regel één vakje aan

Aantal keren	0	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11-19	20-39	40 keer of vaker
a) In de laatste 12 maanden														
b) In de laatste 4 weken														

22. Na hoeveel drankjes voel je jezelf dronken?

Je mag één antwoord aankruisen

- ik ben nooit dronken geweest
- 1 glas
- 2-3 glazen
- 4-5 glazen
- 6-7 glazen
- 8-10 glazen
- 11 glazen of meer

23. Hoe vaak heb je de afgelopen 12 maanden het volgende meegemaakt in het weekend doordat je zelf alcohol had gedronken?

Kruis op iedere regel één vakje aan

Aantal keren	0	1-2	3-5	6-9	10-19	20-39	40 keer of vaker
a) Vechtpartij							
b) Een ongeluk gehad of gewond geraakt							
c) Grote problemen met je ouders							
d) Grote problemen met je vrienden							
e) Slechte prestaties op school of op je werk							
f) Beroofd of bestolen							

g) Problemen met de politie							
h) In het ziekenhuis opgenomen of op de eerste hulp behandeld							
i) Seks gehad zonder een condoom te gebruiken							
j) Seks gehad waar je de volgende dag spijt van had							

24. Deze vraag gaat over je ervaringen met alcohol.

Kruis op iedere regel één vakje aan

	Nee	Ja
a) Gebruik je wel eens alcohol om je beter te voelen over jezelf?		
b) Gebruik je wel eens alcohol om bij de groep te horen?		
c) Vergeet je wel eens wat je gedaan hebt als je alcohol gebruikt?		
d) Zeggen je familie wel eens dat je minder zou moeten drinken?		
e) Zeggen je vrienden wel eens dat je minder zou moeten drinken?		
f) Drink je wel eens om problemen te vergeten?		
g) Drink je omdat je vrienden vinden dat je moet drinken?		
h) Drink je omdat je gepest zal worden als je niet drinkt?		
i) Gebruik je wel eens alcohol als je alleen bent?		

25. Stel dat jij op een avond dronken thuiskomt. Wat zou de reactie van je ouders daarop zijn? Kruis op iedere regel één vakje aan

Als ik dronken thuiskom...

	Helemaal niet waar	Niet waar	Een beetje waar	Waar	Helemaal waar
a) ...dan reageren mijn ouders daar niet op					
b)... worden mijn ouders heel boos op mij					
c)...dan vinden mijn ouders dat prima					
d)... krijg ik straf, bijvoorbeeld dat ik een avond niet mag uitgaan					
e)... bespreken mijn ouders de dag erna mijn alcoholgebruik met mij					

De volgende vragen zijn ook voor degene die geen alcohol drinken!

26. Beantwoord de volgende vragen met ja of nee

Kruis op iedere regel één vakje aan.

	Ja	Nee
a) Is er altijd alcohol in huis?		
b) Drinken je ouders veelvuldig alcohol?		

Let op! Vraag 27 t/m 30 betreffen niet alleen jouw alcohol gebruik, maar ook die van jouw beste vriend of vriendin. Als je zelf geen alcohol drinkt vul je dat dus wel in voor jouw beste vriend(in)!

27. Op hoeveel van de vier DOOR-DE-WEEKSE dagen drink je meestal alcohol? En je beste vriend(in)?

Doordeweeks is: maandag, dinsdag, woensdag en donderdag

Ikzelf

Mijn beste vriend(in)

4 dagen

4 dagen

3 dagen

3 dagen

2 dagen

2 dagen

1 dag

1 dag

Ik drink niet op door-de-weekse dagen

Hij/zij drinkt niet op door-de-weekse dagen

ik drink nooit

Hij/zij drinkt nooit

28. Als je op een DOOR-DE-WEEKSE dag drinkt, hoeveel alcohol (glazen, flesjes of blikjes) drink je dan meestal op zo'n dag? En je beste vriend(in)?

Doordeweeks is: maandag, dinsdag, woensdag en donderdag

Ikzelf

Mijn beste vriend(in)

11 glazen of meer per dag

11 glazen of meer per dag

7-10 glazen per dag

7-10 glazen per dag

6 glazen per dag

6 glazen per dag

5 glazen per dag

5 glazen per dag

4 glazen per dag

4 glazen per dag

3 glazen per dag

3 glazen per dag

2 glazen per dag

2 glazen per dag

1 glas per dag

1 glas per dag

ik drink niet op door-de-weekse dagen

Hij/zij drinkt niet op door de-weekse dagen

ik drink nooit

Hij/zij drinkt nooit

29. Op hoeveel van de drie WEEKEND-DAGEN drink je meestal alcohol? En je beste vriend(in)?

Weekend is: vrijdag, zaterdag en zondag

Ikzelf

- 3 dagen
- 2 dagen
- 1 dag
- ik drink niet in het weekend
- ik drink nooit

Mijn beste vriend(in)

- 3 dagen
- 2dagen
- 1 dag
- Hij/zij drinkt niet in het weekend
- Hij/zij drinkt nooit

30. Als je op een WEEKEND-DAG drinkt, hoeveel alcohol (glazen, flesjes of blikjes) drink je dan meestal op zo'n dag? En je beste vriend(in)?

Weekend is: vrijdag, zaterdag of zondag

Ikzelf

- 20 of meer glazen per dag
- 15-19 glazen per dag
- 11-14 glazen per dag
- 7-10 glazen per dag
- 6 glazen per dag
- 5 glazen per dag
- 4 glazen per dag
- 3 glazen per dag
- 2 glazen per dag
- 1 glas per dag
- ik drink niet op weekenddagen
- ik drink nooit

Mijn beste vriend(in)

- 20 of meer glazen per dag
- 15-19 glazen per dag
- 11-14 glazen per dag
- 7-10 glazen per dag
- 6 glazen per dag
- 5 glazen per dag
- 4 glazen per dag
- 3 glazen per dag
- 2 glazen per dag
- 1 glas per dag
- Hij/zij drinkt niet op weekenddagen
- Hij/zij drinkt nooit

31. Vind jij dat iemand van jouw leeftijd de volgende dingen zou mogen doen?*Kruis op iedere regel één vakje aan*

	Nooit	Zelden	Af en toe	Vaak	Altijd
a) Thuis één glas alcohol drinken als de vader of moeder thuis is					
b) Thuis één glas alcohol drinken als vader en moeder afwezig zijn					
c) Thuis meerdere glazen alcohol drinken als de vader of moeder thuis is					
d) Thuis meerdere glazen alcohol drinken als vader en moeder afwezig zijn					
e) Buitenhuis zoveel alcohol drinken als hij/zij wil					
f) Op een feestje alcohol drinken met vrienden					
g) Aangeschoten thuis komen					
h) Tijdens het uitgaan met vrienden aangeschoten worden					
i) In het weekend alcohol drinken					
j) Door de week alcohol drinken					

32. Geef aan of jij nu de volgende dingen mag van je ouders. Als je geen alcohol drinkt, probeer dan te bedenken of het zou mogen.

Kruis op iedere regel één vakje aan

	Zeker niet	Waarschijnlijk niet	Soms	Waarschijnlijk wel	Zeker wel
a) Ik mag thuis één glas alcohol drinken als mijn vader of moeder thuis is					
b) Ik mag thuis één glas alcohol drinken als mijn vader en moeder afwezig zijn					
c) Ik mag thuis meerdere glazen alcohol drinken als mijn vader of moeder thuis is					
d) Ik mag thuis meerdere glazen alcohol drinken als mijn vader en moeder afwezig zijn					
e) Ik mag buitenshuis zoveel alcohol drinken als ik wil					
f) Ik mag op een feestje alcohol drinken met mijn vrienden					
g) Ik mag aangeschoten thuis komen					
h) Ik mag tijdens het uitgaan met vrienden aangeschoten worden					
i) Ik mag in het weekend alcohol drinken					
j) Ik mag door de week alcohol drinken					

33. Hoe SCHADELIJK denk je dat het is (lichamelijk of anders) om de volgende dingen te doen?*Kruis op iedere regel één vakje aan*

	Niet schadelijk	Beetje schadelijk	Nogal schadelijk	Erg schadelijk
a) Af en toe sigaretten roken				
b) Iedere dag sigaretten roken				
c) Ieder weekend één of twee drankjes met alcohol drinken				
d) Ieder weekend vijf of meer drankjes met alcohol drinken				
e) Af en toe wiet of hasj roken				
f) Iedere dag wiet of hasj roken				

34. Doet jouw moeder wel eens de volgende dingen?*Kruis op iedere regel één vakje aan*

() Zie mijn moeder (bijna) nooit/heb geen moeder

	Weet ik niet/wil ik niet beantwoorden	Nooit	Af en toe	Elke week	Elke dag
a) Sigaretten roken					
b) Alcohol drinken					
c) Dronken of aangeschoten zijn					
d) Wiet/hasj gebruiken					

35. Doet je vader wel eens de volgende dingen?*Kruis op iedere regel één vakje aan* Zie mijn vader (bijna) nooit/heb geen vader

	Weet ik niet/wil ik niet beantwoorden	Nooit	Af en toe	Elke week	Elke dag
a) Sigaretten roken					
b) Alcohol drinken					
c) Dronken of aangeschoten zijn					
d) Wiet/hasj gebruiken					

36. Drinken (één van) je ouders wel eens alcohol waar jij bij bent? Nooit Af en toe Elke maand Elke week Elke dag**37. Wat vindt je moeder er van als je de volgende dingen doet of zou doen?***Kruis op iedere regel één vakje aan* zie mijn moeder (bijna) nooit, heb geen moeder

	Verbiedt het	Vindt dat ik moet stoppen	Vindt dat ik moet minderen	Zegt er niets van	Vindt het goed
a) Sigaretten roken					
b) Alcohol drinken					
c) Dronken of aangeschoten zijn					
d) Wiet of hasj gebruiken					

38. Wat vindt je vader er van als je de volgende dingen doet of zou doen?*Kruis op iedere regel één vakje aan*

() zie mijn vader (bijna) nooit, heb geen vader

	Verbiedt het	Vindt dat ik moet stoppen	Vindt dat ik moet minderen	Zegt er niets van	Vindt het goed
a) Sigaretten roken					
b) Alcohol drinken					
c) Dronken of aangeschoten zijn					
d) Wiet of hasj gebruiken					

39. Hoe vaak heeft één van je ouders...*Kruis op iedere regel één vakje aan*

	Nooit	Zelden	Af en toe	Vaak	Heel vaak
a)...met je gepraat over de gevaren van alcohol					
b)...met je gepraat over wat je wel of niet mag doen met betrekking tot alcoholgebruik?					
c)...met je gepraat over hoe zij je zouden straffen als jij alcohol zou drinken?					
d)...tegen je gezegd dat jij geen alcohol mag drinken?					
e)...met je gepraat over hoe in film en op televisie alcohol als iets aantrekkelijks wordt voorgesteld?					
f)...met je gepraat over hoe jij de druk van leeftijdgenoten om alcohol te drinken kan weerstaan?					
g)...met je gepraat over dronken zijn?					

40. Hoeveel weten je ouders van de volgende dingen....*Kruis op iedere regel één vakje aan*

	Weten veel	Weten weinig	Weten niets
a) Wie je vrienden en/of vriendinnen zijn			
b) Waar je je geld aan uitgeeft			
c) Waar je bent na schooltijd			
d) Wat je doet in je vrije tijd			
e) Waar je naar toe gaat als je uit gaat			
f) Wat voor cijfers jij op school krijgt			
g) Waar je naar toe gaat als jij van huis gaat			

41. Hoeveel weten je ouders van de volgende dingen...*Kruis op iedere regel één vakje aan*

	Weten veel	Weten weinig	Niet van toepassing
a) Hoeveel je rookt			
b) Hoeveel alcohol je drinkt			
c) Hoeveel wiet/hasj je rookt			

42. Hoe vaak doe jij de volgende dingen?*Kruis op iedere regel één vakje aan*

	Nooit	Een enkele keer	Soms	Vaak	Altijd
a) Vertel jij je ouders spontaan over je vrienden (met wie je omgaat, en hoe zij denken over verschillende dingen?)					
b) Vertel jij je ouders over school (hoe het met de vakken gaat; de relatie met leraren?)					
c) Heb jij veel geheimen over wat je doet in je vrije tijd voor je ouders?					
d) Verberg jij de dingen die je in de avonden en weekenden doet voor je ouders?					
e) Vertel jij je ouders wat je hebt gedaan en waar je bent geweest als je 's avonds weg bent geweest?					

43. Geef aan hoe vaak de volgende uitspraken voor jou waar zijn.*Kruis op iedere regel één vakje aan*

	Bijna altijd	Vaak	Soms	Zelden	Bijna nooit
a) Mijn ouders hebben duidelijke regels over wat ik thuis mag doen					
b) Mijn ouders hebben duidelijke regels over wat ik mag doen als ik niet thuis ben					
c) Mijn ouders weten met wie ik 's avonds omga					
d) Mijn ouders weten 's avonds waar ik ben					
e) Ik kan gemakkelijk warmte en aandacht van mijn moeder en/of vader krijgen					
f) Ik kan gemakkelijk emotionele steun krijgen van mijn moeder en/of vader					

44. Stel je hebt je voorgenomen om geen alcohol te drinken. Nu ben je op een feestje, op een gezellige avond of in een jeugdsoos/café. Lukt het jou om geen alcohol te drinken als...

a. ...je vrienden je een glas alcohol aanbieden

b. ...al je vrienden wel drinken

Dat lukt me zeker wel

Dat lukt me zeker wel

Dat lukt me waarschijnlijk wel

Dat lukt me waarschijnlijk wel

Dat lukt me waarschijnlijk niet

Dat lukt me waarschijnlijk niet

Dat lukt me zeker niet

Dat lukt me zeker niet

45. Hoeveel van je vrienden doen volgens jou de volgende dingen?

Kruis op iedere regel één vakje aan

	Geen één	Heel weinig	Sommigen	De meesten	Allemaal
a) Roken sigaretten					
b) Drankjes met alcohol drinken					
c) Vinden het leuk om dronken te worden					
d) Gebruiken wiet, hasj of andere drugs					
e) Zijn wel eens betrokken geweest bij geweldpleging, diefstal of vernieling					
f) Spijbelen wel eens van school					
g) Zijn wel eens van school gestuurd					

46. Geef aan in hoeverre je het hiermee eens bent

Kruis op iedere regel één vakje aan

	Helemaal niet waar	Niet waar	Een beetje waar	Waar	Helemaal waar
a) Ik zou alcohol drinken als mij dat populair maakt					
b) In de klas word je minder leuk gevonden als je geen alcohol drinkt					
c) Alcohol drinken maakt iemand leuker					

Voorlichting

1 a) Heb je weleens mondelinge voorlichting over alcoholgebruik gekregen?

Ja Nee

b) Zo ja, van wie?

Ouders/verzorgers op school jongerenwerker anders nl...

2 a) Heb je in Veenendaal weleens advertenties met alcoholvoorlichting gezien?

Ja Nee

b) Zo ja, heb je het idee dat je beter weet wat de gevolgen van alcoholgebruik kunnen zijn door alcoholvoorlichting?

Ja Nee weet niet

De volgende vraag is een open vraag en kun je zelf invullen

3. Veel alcoholvoorlichting bereikt jongeren niet. Kun je aangeven waar alcoholvoorlichting aan moet voldoen wil dit tot jongeren doordringen?

.....
.....
.....

Dankjewel voor het invullen van deze enquête!

In deze enquête is gebruik gemaakt van enquêtes van het TRIMBOS-instituut te Utrecht.